

Posudek vedoucího bakalářské práce

Práce: Opakování a paradox žánrové fikce. Praha 2013

Autorka: Zuzana Sommerová

Vedoucí BP: Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.

Postupně přepracovávaná práce se zaměřila na paradox (brakové) fikce, formulovaný Noëlem Carrollem a na odvozený žánrový paradox dle Deborah Knigh. Ke kritice těchto údajných paradoxů využila autorka jak jejich vzájemné srovnání, tak zejména pojetí opakování v narativních uměleckých druzích U. Eca, rozlišení sledování a rozumění textu podle Paula Ricoeura a v menší míře teorie recepce literárního uměleckého a tedy estetického textu R. Ingardena a W. Isera. Dospívá k závěru, že paradoxnost opakované recepce textů (literárních i filmových) spočívá na chybných či reduktivních předpokladech a pokouší se vyložit oprávněnost opakované recepce brakové či žánrové fikce jistým typem diváckého zaměření, očekávání a konstituce příslušných estetických objektů.

Autorka postupuje systematicky od stručného výkladu pojmů estetický prožitek, opakování, žánr, psychická distance, přes nastínění procesu recepce literárního a filmového díla, výklad konceptu žánru k vlastní prezentaci zmíněných paradoxů, jejich rozboru, kritice a pokusu o řešení. Naplnění projektu a nosné osnovy se podařilo jen částečně, ač autorce nelze upřít píli, snahu a v rámci možností i vstřícnou reakci na četné připomínky vedoucího práce. Práci by rozhodně prospělo větší propojení jednotlivých částí práce a využití například konceptu konkretizace pro výklad estetické relevance opakované recepce téhož díla. Navzdory opakovaným opravám a přepracování přesto do textu proniklo několik nepřesností a nevyjasněností, na které musím upozornit.

Na s. 11 autorka „opatrnicky“ zmiňuje, že při estetickém prožitku „může docházet k sebereflexi vnímatele“. Přičemž jak citovaný autor, tak třeba Kant, Santayana či R.W. Lind dokládají, že k této sebereflexi a jejím konsekvencím

musí docházet. Na s. 13 se opakuje potíže, která je zřejmě inherentní autorčině přístupu, příliš rychle směřuje k dílčím závěrům, aniž by si vlastní tvrzení promyslela i „tváří v tvář“ vlastní recepční zkušenosti: „Jestliže by byl příběh neukončen, měl by narušenou formu, a byl by tedy neuspokojující.“ Stačí připomenout Mukařovského úvahy o fragmentu a torzu či povídky nebo romány s tzv. otevřeným koncem nebo rozdvojeným koncem (např. Fowlesova Francouzova milenka), abychom viděli hrubé zjednodušení. Nejasná je formulace/parafráze Knightové na s. 28: „Čtení v systému zahrnuje čtení žánru skrze text.“ Problematické je ono „skrze“: lze doslova číst žánr coby taxon, sdružující jednotlivé žánrové texty? Pokud ono „skrze“ znamená rámec, v němž interpretuji konkrétní text, pak je to spíše naopak, čtu text skrze žánr, resp. s pomocí žánrové kompetence neboli, metaforicky, dívám se na konkrétní text prismatem žánrové optiky. Podobně nedomyšlené je tvrzení na s. 33, že „pod inferenci můžeme zahrnout i kumulaci významů.“ Kumulace významů, v Mukařovského smyslu, který také autorka míní, je východiskem inferencí, jinak i z pohledu typologie mentálních aktů je syntézou a to není totéž, co inference neboli vyvození. Na následující stránce mluví autorka o domýšlení detailů, ale podstatnější je, že divák domýšlí a především syntetizuje a anticipuje nejen detaily, ale situace, emergentní postavy, vývoj syžetu, jak ostatně implicitně autorka přejímá při vnesení do hry Ricoeurova konceptu rozumění textu. Bohužel ani tohoto propojení se čtenář nedočká a celkově to snižuje kvalitu práce. V závěru (s. 40) se opět dopouští hrubého zjednodušení a „řešení“, když tvrdí, že „u většiny diváků brakové fikce nedochází k rozumění textu, ale především k jeho sledování.“ Neuvažuje možnost, v praxi mnohokrát realizovanou, že syžet brakových fikcí je mnohdy jednoduchý až primitivní a není problémem mu rozumět i pro diváka, zaměřeného na sledování textu v Ricoeurově výměru.

Souhrnně navrhuji hodnocení velmi dobře, ovšem při vědomí úrovně prvních verzí práce a míry zlepšení. Bez této kumulativní zkušenosti by bylo na místě spíše hodnocení o stupeň nižší.

Praha 28.8.2013

.....

Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.